

Саха народнай

поэта

П.Н. Тобуруокап

100 сааһыгар

Айхал сахам бэйиэтиг эр

Хобусаров Софрон Романович

Үөһээ Бүлүү улуунун

Г.Н. Чиряев аатынан Хоро орто оскуолатын
саха тылын уонна литературатын учуутала

100

КҮНДҮТТЭ
Н
КҮНДҮНҮ -
ОЛОБУ
ТУОЙБУТУ
М

ПЕТР НИКОЛАЕВИЧ
ТОБУРУОКАП

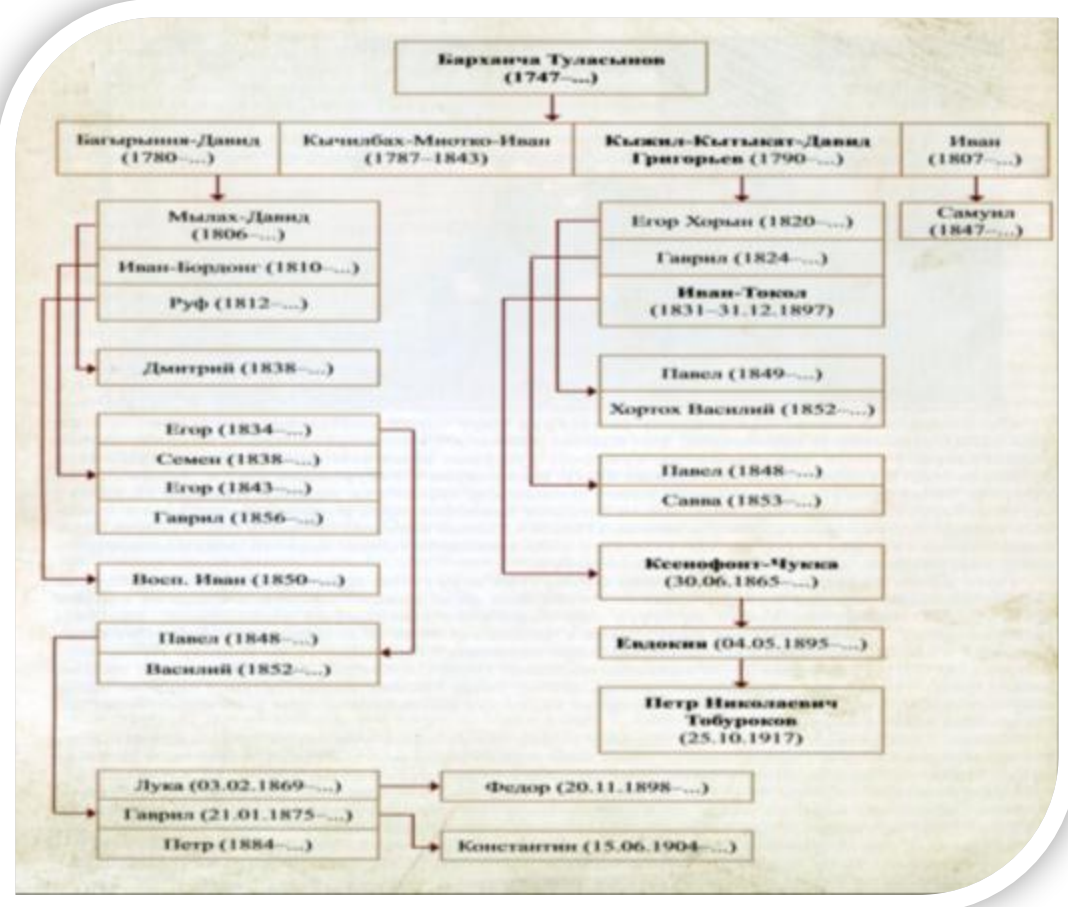

Петр Николаевич Тобуруокап 1917 с. алтынны 25 күнүгэр Үөһээ Бүлүү улуунун Ороһу нэһилиэгэр (бэйэтэ суруйбутунан Өлөкөөн диэн *Тонго Куону* диэн Өргүөт сиригэр, быһа холоон алтынны ортотугар) булчут *Ньукулай Тобуроков* уонна *Евдокия Ксенофоновна Иванова* (*Улахан Огдооччуйа*) дьиэ кэргэннэригэр бастакы оҕонон төрөөбүтэ. Биэһигэр 1922 с. төрөппүттэрэ оҕолорун үөрэттэрээри ийэтин дьоно олорор сирдэригэр Ороһуга көспүттэр. Уол аҕатын батан сааһыт, туһахчыт, тууһут, илимньит, мындыр булчут буола улааппыт.

“Тыаллаахха, тымныыга, муус күһүн, хаардаах күн

Төрөөбүт үһүбүн биир дууһа, биир киһи, биир
саха –
Мин”

Тобуруокап төрдө-
ууһа

100

Тобуруокаптар дьийэ кэргэн

Абата Николай Петрович
Ийэтэ Евдокия Ксенофоновна

100

Бу манна кинини көрүстүм
Алааска күн сага тахсыыта.
Сүрэбим, бу тобо мөбүстүн?
Арааһа, таптаатым быһыыта!

100

Евгения Васильевна уонна Петр Николаевич
1941 с. ыал буолбуттара.
52 сыл устата бииргэ ололбуттара.

Бэйэбит кистэһэн бигэ тыл бэрсииэх:
Эһиилин иккиэммит, иккиэммит тийиэхпит!

100

Тобуруокаптар дьиэ кэргэн

Тураллар: Тимофей, Игнатий.
Петр кыра быраатын Николайы көтөбөн олорор.

1937 сыл

100

Тобуруокаптар дьийэ кэргэн

Тобуруокаптар 3 оҕолоохтор: Любовь Петровна музыкальной үөрэхтээх, Саргылана Петровна идэтинэн география учуутала, Александр Петрович идэтинэн үрдүк үөрэхтээх биолог

100

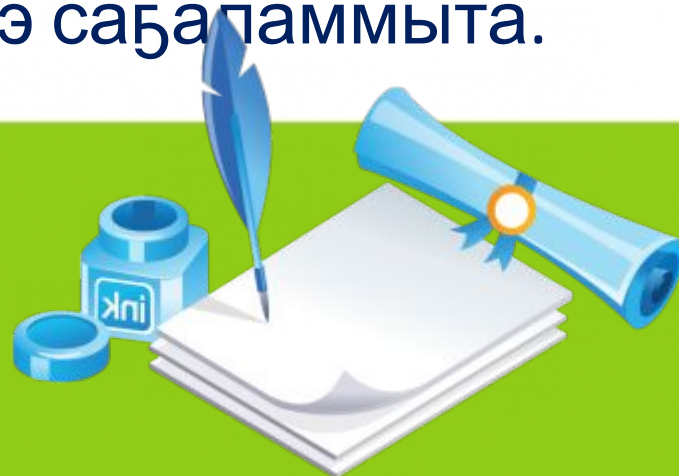

Тобуруокаптар дьиэ кэргэн

Кыыстара Саргылана Петровна,
күтүөттэрэ Дмитрий Федосеевич
Наумовтар

Петр Николаевич Тобуруокап аан маннайгы хоһооно 1934 с. төрөөбүт улуунун Үөһээ Бүлүү хаһыатыгар бэчээттэммитэ. Оччоттообуга кини 17 саастааба, Бүлүү педагогической училищетыгар үөрэнэрэ. 1937 сыллаахха училищени бүтэриэбиттэн, улуунугар учууталынан, директорынан айымньылаах үлэтэ сабадаммыта.

100

Хоһоон диэн маннайгы
ньургунун
Нарына нарыннаах буолуохтаах,
Хоһоон диэн олонхо аал дуубун
Модуна модуннаах буолуохтаах.

Хоһоон
туһунан

«Поэзия диэн дууһа
хамсааһынын, үөрүүтүн-көтүүтүн
эбэтэр хомолтотун-хоргутуутун,
санныйытын-мунчаарыытын
көстүүтэ буоллабына, ол
хамсааһын ханнык да киһини
тумнуон сатаммат».

Итинник үрдүк көрдөбүлгэ, өйдөбүлгэ
хардарар гына Петр Тобуруокап олобун
устатын тухары айбыта-туппута, төрөөбүт тыл
мунура суох кыабын, эриэккэс баайын
арыйбыта.

100

БУОЙУН- БЭЙИЭТ

1942-43 сылларга, Аҕа дойду
сэриитигэр ынырыллан,
Сталинградскай фронна
пулеметчигынан сылдьан, Ийэ
дойдутун иннигэр ытык иэһин
чиэстээхтик толорбута.

Биэс дойду суолларын
Күдэнин кэспитим,
Биир быыкаа котелок
Бараммат хааһытын
сиэбитим.

«Мин саллаат этим»

100

Туобуйа, 1942
сыл

Дорооболорун, бухатыр
доботторум,
Эһиги бу турар эбиккит!
Өлүүнү кыайан, өлбөт үйэлэнэ,
Үйэлэргэ үтүөнү бигэргэтэ.
«Таас буолан тиллибиттэр»

**Өлбөт-сүппэт үс ырыаны
Айан кээһиим арай мин,
Үс Айыы Ньургун
Боотурдарын
Төрөппүттүү саныам этэ.**

**Тобуруокап
суруллубут
манньыйа
олобун**

**туоратыгар
кигинэйэн**

аныгы саха

**тылларыгар
ырыалары
истибэтэх,
усталаах**

**көхсүн иһигэр
ыллаабатах**

баара буолуо

дуо?

Петр Николаевич хоһоонноругар барыта 400 кэринэ ырыа айыллыбыта. Никифоров Георгий Максимович, Аркадий Михайлович Алексеев, Егор Михайлович Поликарпов, Николай Иванович Бойлохов, Мария Игнатьевна Константинова, Гавриил Давыдович Кысылбаиков, Виктор Иванович Никаноров уо. д. а. дьон-сэргэ уостан туһэрбэт үгүс ырыаларын айбыттара.

100

Христофор Максимов

(04.08.1917 – 03.23.1980)

Саха АССР үтүөлээх артыыһа (1958)
Саха АССР норуодунай артыыһа (1962)

Добордоһуу тойуга

Х. Максимов
мелодията

Добордуу дьонно
Үөрэнэр көхтөөх,
Добордуу дьонно
Сынньанар
көрдөөх.

Аркадий Михайлович Алексеев

1937 сыл ахсынньы 12 күнүгэр Майа
сэлиэнньэтигэр төрөөбүтэ

«Тобуруокап таптала төкүнүтэ сылдьан туойбут бэйиэт
буолар»

Саха норуодунай артыыһа
Саха АССР культуратын үтүөлээх үлэһитэ
(1977)

Саха Сирин искусствотын үтүөлээх деятелэ
(2004)

Манан мастар

А. Алексеев
мелодията

Манан мастар, мааны мастар

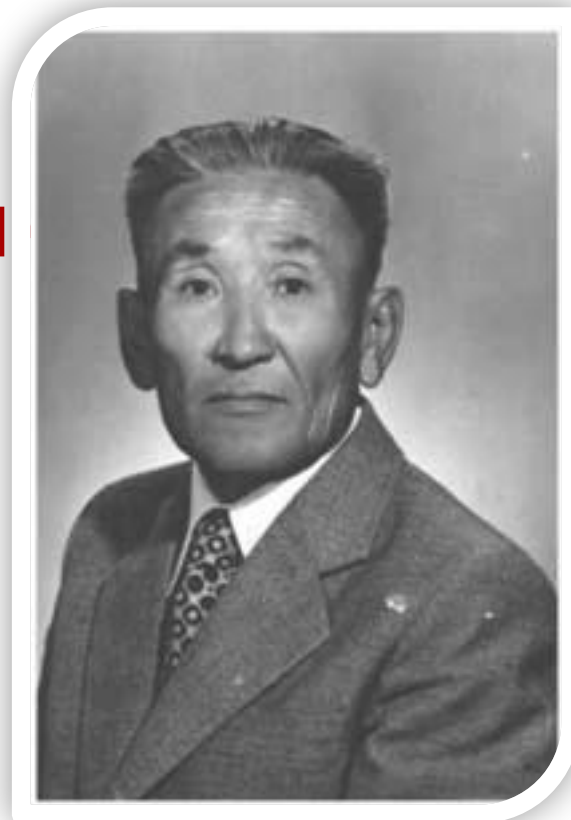
—

Хонкуй-нуобай хатыннар,
Хопто мастар, холууп мастар,
Үнкүүһүт хатыннар.

Бойлохов Николай Иванович

(10.03.1929—11.06.1988)

«Культура туйгуна» бэлиэ (1987)
«Үлэ бэтэрээнэ» мэтээл

Хаты

Н. Бойлов
мелодията

Ырыаба ылламмыт,
Хоһоонно холбоммут
Мағанчаан хатыным
Мааныгын дабаны!

Никифоров Георгий Максимович

(05.05.1926 – 10.12.1976)

Аба дойду Улуу сэриитин кыттыылааба

Көтөн тахсын, кыталыктар!

Г. Никифоров
мелодията

Маған солко былаатынан
Мааны кыстыы далбаатанан,
Көмүс хайа кырыытыгар
Көтөн тахсын, кыталыктар!

Константинова Мария Игнатьевна – Эдьий Морууса

Самодеятельнай композитор
СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ,
«Гражданской килбиэн» бэлиэ
хаһаайына

100

Баямма

М. Константинова
мелодията

Кылы-кылы-кылыбырай!
Тылы-тылы-тылыбырай!
Үрдүү-намтыы күөрэлдьитий,
Үөрэ-көтө дьиэрэһитий!

100

Аабааччыларды ЫН көрсүһүү

Дьон өрүү таптаан, уура сылдыар
Үс томун арай биэриим,
Биир бэйэм үс дууһалаах,
Үс үйэлээх буолуо этим.